

Társadalom ismeret OKJ tanulók számára

Felhívom a Tanulói állomány figyelmét, hogy az alábbi jegyzet nagyobb része vázlat, az abban foglaltak részletes kifejtése a tanórákon történik.

I. Témakör: Rendvédelem-történet

A rendvédelem fogalma Parádi József szerint:

A közjogban a rendvédelem az állam fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére. A rendészet egyik ágát képezi, a közigazgatás, a közigazgatási jog része.

A rendvédelem története:

Királyi és nemesi vármegye

A királyi vármegyrendszer I. Szent István államalapító királyunk hozta létre, amely egészen a XIII. századig szinte változatlan formában maradt fenn.

A vármegye egy különálló közigazgatási egység volt, amelyet a király által kinevezett ispán vezetett, feladata kiterjedt közigazgatási mellett igazságszolgáltatási, katonai és adóbeszedési feladatokra.

I. István a vármegyékkel együtt várispánságokat is felállított.

A XI. század folyamán a várispánság és a megye között sok közös vonás volt megfigyelhető: azonos személy is állhatott a két szervezet élén, ugyanaz a vár jelentette a székhelyüket, de alapvetően különböztek területi kiterjedésükben, mivel a megye közigazgatási egységként a nem királyi területek felett is rendelkezett jogokkal, addig a várispánság csak a várbirtokra terjesztette ki befolyását.

Eredményeképpen elvált egymástól a megyés ispáni és a várispáni funkció, az előbbi minden igazgatási feladatot ellátott, kivéve a katonai feladatokat, mivel az utóbbi hatáskörévé vált.

Az Ispán feladatait királyi felhatalmazás révén látta el. A gazdasági tevékenységet a király tisztségviselőjeként, a bíraskodási és a katonai feladatokat állami hatáskörben, király általi megbízatásként látta el. Kinevezése már említett módon rátermettség alapján történt.

A hatalmas méretű vármegyék igazgatását nem tudta volna egyedül ellátni, a szabad magyar származású emberekből egy tisztségviselői apparátus jött létre, akik különböző tevékenységi köröket láttak el. A hadnagy a katonai feladatokat ellátó tisztségviselő volt, de a katona erők főparancsnoka a már említett comes volt.

Az udvarispán ítélező szerepet töltött be, még a katonai igazgatási feladatokból a vár gondnoka is részesült.

Az akkori ország peremvidékén határvármegyék kerültek szervezésre, amelynek a feje a határvárispán, aki már szélesebb körű katonai jogkörökkel rendelkezett. Később ezen területekből II. Lajos király uralkodása idején a török nyomásra katonai határőrvidék szerveződött, amely területen sajátos katonai feladatokat teljesítő szervezet jött létre.

A rendészeti feladatokat a katonaság, csószók, börtönőrök, kapusok látták el, amely nem a mai klasszikus értelemben vett rendőri tevékenység volt, hiszen mint ahogyan azt az elnevezésük is mutatja, különböző katonai, büntető-végrehajtási, őrszolgálati munkakört láttak el. A középkor hajnalán nem volt szükség még a rendőri erők folyamatos jelenlétére, hiszen a közösségek a saját normasértőiket szokásaikhoz híven igyekeztek megtorolni, eleinte korlátozás nélkül, majd a érbosszú tálió elvével való felváltása már korlátozást jelentett. Fokozatosan került háttérbe a sértettek személyes kompenzációja. A vármegye, mint igazgatási egység, igazságszolgáltatási egységként is működött. A királyi vármegyék szerepét

fokozatosan átvették a nemesi befolyás alá került területek, amelyek a királyaink birtokadományai révén egyre nőttek.

Az így kialakuló nemesi vármegyék igazgatási szerkezete hasonlóképpen alakult ki a királyi vármegyéknek megfelelően.

A vármegye élén szintén a comes, azaz az ispán állt, azonban a XVI. században már főispánként van nevesítve, akinek a feladatát (jogkörét, megbízatását a királytól kapta), és már kettős szellemben kellett ellátni, hiszen a királyi rendeletek végrehajtása mellett védelmeznie kellett a nemességjogait.

Azonban még ebben az időszakban sem volt szükséges egy egységes rendfenntartó testület, hiszen a katonaság ezen tevékenységet el tudta látni, az igazságszolgáltatási tevékenység pedig az a vármegyék tisztségviselőinek feladata volt.

Az első rendészeti tisztségek

Rendészeti tevékenységet a szolgabírói tisztséget betöltő személyek láttak el, részt kellett venniük a megyei törvényszéki eljárásokon, a peres ügyekkel kapcsolatban az idézések, kihallgatások teljesítésében, illetőleg az ítéleteket követő végrehajtásban is rendelkeztek feladatokkal. El kellett járniuk a jobbágyügyekben is, hiszen részt vettek az úriszékeken folyó eljárásokban, valamint ők kutatták fel és ők jártak el az engedély nélkül elköltözött jobbágyokkal szemben a XV. században. Megyénként ezen tisztségre négy főt választottak ki a szerviensek maguk közül négy évre.

A XVI. századtól kezdve jelentek meg a vármegyékben a kisebb járások, amelyek kialakulása nagyjából az 1700-as évek végére fejeződött be. Ekkor minden járásban egy főszolgabírót és néhány alszolgabírót választottak, akik a járást kisebb részekre osztó egy-egy kerületben látták el a szolgabírói feladatokat úgy, hogy a főszolgabírónak is volt egy saját kerülete.

A rendőri feladatok ellátásával kapcsolatban a közhitelességi tevékenységet ellátó poroszló is fontos szerepet játszott. Az igazságszolgáltatásban a bíró egyik legfontosabb embere volt, hiszen az akkori peres eljárásokban a szóbeliség miatt szükség volt egy olyan megbízható, közhiteles személyre, aki az adott eljárási cselekmények megtörténtét és mikéntjét tudta igazolni.

A poroszlót középkori királyaink védelmezték, olyan mértékben, mint a mai jogban meglévő hivatalos személyt. Később már bűnözők felkutatásában, elfogásában is résztvevő személyként jelent meg.

Az országban a török hódoltság idején az idegen fennhatóság alatti területi egységek megnevezése a keleti kultúrának megfelelően livák lettek, amelyek egy vármegye területének felelhetek meg, melyek vezető tisztségviselője a bég volt, akik e terület irányításához szükséges apparátussal rendelkeztek.

A szubasi elnevezésű tisztséget betöltő személy látta el a rendőri feladatokat.

Az 1800-as években még továbbra, sem lehetett egységes az egész ország területére kiterjedő, egyértelműen szervet szerű rendészeti szervről beszélni, hiszen -megvizsgálva a Magyar Történelem ezen időszakát - sem az állami, sem a társadalmi feltételei nem álltak fenn annak, hogy ezen viszontagságok idején jogalkotási szempontból egy rendőri szervezet létrejöhessen. Magyarországon ezen időszakban a szuverenitás kiharcolása, megóvása volt a cél, a polgárosodás, és a felvilágosodás is késve érkezett hazánkba, mint a többi Kelet-Európai országba.

Az 1848-1849-es Forradalom és Szabadság harc idején és az azt megelőző jogalkotási időszakban már felmerült az igény - függetlenség kiharcolása mellett - hogy racionalizálják a közbiztonságot. Az első Belügyminisztérium 1848-ban alakult meg, az első belügyminiszter Szemere Bertalan volt.

A Szabadságharc leverése után, a Habsburg Birodalom kiterjesztette teljes mértékben fennhatóságát hazánkra, amely így megtorlás időszakába érkezett, ahol logikusan következett be az Osztrák Rendfenntartó Hatóságok bevezetése is, így a Császári Zsandárság.

Az egységes rendőri fellépést sürgette továbbá az úgynevezett "betyár" világ kialakulása, amely így a társadalmi rend megszilárdulásával mar égető problémát jelentett. A megtorlások elől bujdosó honvédek elnevezése is használták a kifejezést - akik osztrák ellenes szemlélettel éltek tovább -, később azonban ismételten egyet jelentett a bűnözéssel.

A XIX. században a rendvédelmi feladatok, a bűnüldözői feladatokra terjedt ki, tagoltan, míg a rendőrök" a városok biztonságát védték, a pandúrok, később csendőrök a vidék bűnözőit próbálták elfogni.

A pandúr tisztség megelőzte a Magyar Királyi Csendőrséget.

A pandúri rendszer vármegyékre tagolódott, feladatait illetékességi területén az adott vármegyében látta el. Ezen szervezet, sem volt egységes, hiszen az adott megyei igényeknek megfelelően végezték feladatukat, a vezetőik a csendbiztosok voltak.

Külön épülettel, hivatali helyiséggel nem rendelkeztek, feladataikat, a szolgálati tevékenységüket, adott esetben, otthonukban végezték.

A megyei szervezet vezetője a csendbiztos volt, akit a főispán nevezett ki, hozzá tartoztak - a megyénként kb. 10-20 főt számláló - pandúrok és az úgynevezett perzekutorok.

A zsandárság az osztrák elnyomást jelképezte, ezért a Kiegyezést követően felszámolásra került. A Szabadságharc leverése után elsődleges feladatuk az esetleges további felkelések kezelése, megakadályozása volt, később a bűnözés, és a már említett betyárvilág felszámolása lett.

A zsandárok a kisebb kihágásokat esetében, azt helyszínen tisztázták és az ügyben szükséges módon eljárak, súlyos bűncselekmények észlelése esetén jelentési kötelezettségük volt előljáróik irányába.

A járőr szolgálatot párosával látták el, a vezetői szerepet mindig az idősebb tapasztaltabb zsandár látta el. Az állomány tagjai elsősorban cseh és osztrák nemzetiségűek voltak, hivatalos nyelvük is a német volt, az egyenruhájuk is a birodalmat idézte.

Eredményes szervezet volt, különösen a besúgó, kémhálózatnak köszönhetően, amely a testület munkáját nagyban segíteni tudta. Az 50-es évek közepére enyhült a Habsburg Birodalom és benne Magyarország viszonya így a szervezet létszámát fokozatosan csökkentették.

1881. február 4-én az uralkodó szentesítette az első Magyar Csendőrség felállítását, mely 1882. január 1-én kezdte meg működését és egészen 1945. márciusáig működött.

A csendőrség területi szervei a csendőrkerületek, az osztályok, szárnyak, szakaszok, őrsök és különítmények voltak. A csak altisztekből álló őrs élén az őrsparancsnok állt. A szakasz élén alhadnagy állt, a szárny-parancsnokságán általában tiszt (főhadnagy, százados). Az osztályparancsnokság élén zömmel törzstiszt állt (őrnagy, alezredes).

Csendőr az lehetett, aki magyar állampolgár volt, erkölcsileg feddhetetlen, és megfelelő szellemi képességgel rendelkezett. Életkorra tekintettel 20 és 40 év közöttinek, nőtlen, vagy gyermektelen özvegynek kellett lennie. Legalább 163 cm magas, a katonai szolgálatra való tökéletes alkalmassággal kellett rendelkeznie, a magyar nyelven kívül ismerni kellett az adott vidék nyelvét, illetőleg írnia, olvasnia és megfelelő módon számolnia kellett tudni. Csak férfiak jelentkezhetek a szolgálatra.

A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború végéig fennmaradt az akkori Belügyi- és Honvédelmi tárca irányítása és felügyelete alatt.

A határok védelmét a katonaság és határrendőrség mellett a Határcsendőrség is ellátta.

A kiegyezést követően a dualizmus korában tehát a magyar rendvédelem két legnagyobb szervezettípusa a Magyar Királyi Csendőrség és a rendőrségek voltak, ezen kívül működtek a

Magyar Királyi Pénzügyőrség és vámhivatalok, a testőrségek, a Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség, valamint a büntetés-végrehajtás intézményei is.

A rendőri szervezet, Csendőrségből, városi-községi rendőrségekből és határrendőrségből állt, és adott esetben bizonyos feladatokat elláttak a Honvédség irányítása alatt is. Ezen szervezetek egymás mellett párhuzamosan működtek, így feladatok és hatáskörök rendkívül széleskörűvé váltak, és érzethető a központi, egységes szervezet hiánya ezen időszakban.

A rendőri szervek vármegyékre, községekre, városokra tagozódtak.

A vármegyei csendbiztosok, illetőleg vezetésükkel a pandúrok általános feladatot láttak el, részt vettek a nyomozásokban, kihallgatásokban, bizonyos esetekben feladatkörük kiterjedt a büntetések végrehajtás területére is. Fontos megállapítani, hogy illetékességi területüket, azaz működési területük határát csak kivételes esetekben hagyhatták el, illetőleg léphettek át más vármegye területére. Ilyen kivételt képezett az úgynevezett üldözés, amely esetben a látókörbe került elkövetők elfogására reális esély kínálkozott. Azonban azért mert tudomására került, hogy a szomszédos településen, - működési területén kívül - bűnöző található, ezen észlelés már nem alapozta meg azon lehetőségét, hogy ennek érdekében elhagyja területét.

A vármegyei rendőrségeket mintegy kiegészítően, a XIX. század végétől működtek a községi rendőrségek.

A városi rendőrségek közül a budapesti és a fiumei volt állami, illetve a rendőrségek közül a határrendőrség működött még állami irányítás alatt. A többi városi szervezet a helyi városi önkormányzathoz tartozott. A szabályozások a rendőrséget polgári fegyveres őrtestületként határozták meg. Ezzel próbálták kifejezésre juttatni, hogy a rendőrségek viszonyaiból hiányzik a katonai jelleg. A csendőrség személyi állománya ugyanis – hasonlóan a testőrségekhez, koronaőrséghez és a képviselőházi őrséghez – katonai rendfokozatot viselt és a testület belsőfüggelmi viszonyai is katonaiak voltak.

Csendőrség szerepe az első világháborúban:

A fokozódó háborús veszteségek hatására egyre több és több csendőr került hadi beosztásba. 1917-re a tapasztalt és megbízható állomány nagy része már a frontokon teljesített szolgálatot. Őrsönként alig maradt tapasztalt csendőr, jórészt rosszul képzett utánpótlással próbálták feltölteni a helyeket. Olyan is előfordult, hogy eredetileg alkalmatlan és korosabb személyek lettek csendőrök. Emiatt érthetően romlott a csendőrség munkájának színvonala. Az egyre gyorsabb belső bomlásnak köszönhetően rohamosan hanyatlott a közbiztonság, s a katonaszökevények mellett jól szervezett rablóbandák is fosztogatták a békés lakosságot. 1918 novemberére nemcsak a történelmi Magyarország, hanem a rendvédelmi szervek széthullását is hozta. A közbiztonság megromlott, az újonnan hatalomra kerülő pártok nem bíztak a csendőrségben, inkább új szervezetek megalakítását támogatták. A katonatanácsok mintájára létrejött a csendőrtanács. Az őrsök többsége a Vörös Őrség felállításáig működött. 1919 novemberében megkezdődött a csendőrség újjászervezése.

A csendőrség a Horthy-korban:

1920 áprilisáig a csendőrség a Horthy vezette Fővezérség kötelékébe tartozott. Ekkor a rendőrséggel együtt újra visszakerültek a Honvédelmi-és a Belügyminisztériumhoz.

Az ország területét újraosztották a rendőrség és a csendőrség között.

A csendőrség feladatkörükbe beletartozott a köztörvényes bűnözők elleni eljárás, a munkásmozgalom elleni kemény fellépés és a sztrájkok szétverése is. A politikai szélsőségekkel szembeni határozott fellépés kiterjedt az szélsőjobboldalra is.

A világválság hatására 1931-től a csendőrség egyre többet foglalkozott a munkásmozgalommal, minden olyan szervezettel szemben felléptek, amely veszélyt jelentett az állam számára. A bűnüldözői és államvédelmi tevékenység mellett a csendőrség biztosította a kisebb-nagyobb társadalmi rendezvények nyugalmát is.

A 30-as években sokat fejlődött a testület. Ekkor épült ki a csendőrség rádióhálózata. A Belügyminisztérium illetékes osztályait, a csendőr-felügyelőséget, a kerületi és osztályparancsnokságokat adóvevővel, a szárnyparancsnokságokat és az őrsöket pedig vevőkészülékkel látták el. 1929-ben jött létre a közlekedési csendőrség. A vasút stratégiai jelentősége miatt hozták létre 1940-ben a vasúti csendőrséget, amelynek feladata a vasút zavartalanságának biztosítása volt. 1942-ben a Balaton mentén felállították a vízi csendőrséget is.

A csendőrség a második világháborúban:

A világháború alatt a magyar csendőrök célpontjai főleg a kommunisták és a zsidók voltak. 1942-ben felállították az Államvédelmi Központot, amelynek az volt a feladata, hogy összehangolja a belbiztonsági szervek és a Honvéd Vezérkar főnöke 2. osztálya (hírszerzés és kémelhárítás) működését. Ez a szervezet rendelte el az egész országra kiterjedő nyílt nyomozásokat. Ez főleg a baloldali ellenzék ellen irányult. Ellenük kíméletlen nyomozások folytak, a foglyok megtörése sokszor brutális kegyetlenséggel folyt.

Az SS-toborzásokat is csendőrökkel biztosították. Magyarország német megszállása után a német nemzetiségűeket egységesen az SS-be sorozták be. A csendőrök feladata ekkor a be nem vonulók elővezetése lett. A német megszállást követően az ország egész területére kiterjesztették a csendőrség rendkívüli fegyverhasználati jogát. A megszállás után megkezdődött a zsidók deportálása. A deportáláshoz a csendőröket is kivezényelték. A városokban a rendőrség, a falvakban pedig a csendőrség feladata lett a gettózás és a deportálások végrehajtása.

A háború után 1945.05.10-én az Ideiglenes Nemzeti Kormány az 1690/1945. M.E. számú rendeletével feloszlatta a csendőrséget, és feladatainak ellátását a rendőrségre ruházta. A csendőrséget kollektíven ítélték el. Teljes állományát leszerelték, a volt csendőrök nyugdíját megvonták. A volt csendőrök sorsa ezután az üldöztetés vagy az emigráció lett. Az itthon maradtak egyfajta társadalmi számkivetetteké váltak, sorsuk csak az 50-es évek közepétől kezdett rendeződni, amikor a kommunista rendszer legalább a szakmunkás pályákon való elhelyezkedést lehetővé tette számukra. Azonban akik már koruknál fogva nem tudtak dolgozni, nyomorúságos körülmények között éltek le életüket. A Nyugatra került csendőrök többsége pedig megállta helyét új hazájában.

A rendőrség története a 19. század közepétől:

1848. tavasza, a forradalom után tett rendőri vonatkozású intézkedések inkább Pesten és Budán érvényesültek és kevésbé az ország többi területén. A vidéki rendőr-felügyelőségek felállítása jelentek meg olyan döntéseként, amelyektől előrelépést reméltek a közrendvédelemben.

A városok és vármegyék ismét önállóan szervezték meg rendőrségüket, de a kisebb településeknek is joga volt saját rendőrség tartására. Ez utóbbiak nagyságát – vagy inkább kicsinységét – és fejlettségét az adott települések anyagi lehetőségei határozták meg.

A Pest, Buda, Óbuda és a Margitsziget egyesítésével létrejött Budapestnek 1873-tól állami rendőrsége lett. Az állami rendőrség nehezen birkózott meg feladataival. Súlyos bűncselekmények elkövetői maradtak felderítetlenül, a rendőri foglalkozás pedig kezdett rosszabb hírűvé válni, mint néhány utcalány. A sikereket rontotta az állomány felkészületlensége és az, hogy dívott a korrupció.

Az 1800-as évek vége felemelkedést hozott a rendőrség számára. Európa élvonalába tartozó testületté válását. Tovább fejlődött az 1885-ben létrehozott detektívtestület, erősödött a rendőrtudósítói tevékenység, beindult a sajtóiroda. A kontinensen elsőként alkalmazták az ujjnyomatok alapján történő személyazonosító módszert, illetőleg rendszert.

A rendőri állomány az intéző rendőrséghez tartozó fogalmazó és kezelő tisztviselőkből, a végrehajtó rendőrséghez tartozó fogalmazó tisztviselőkből, csapattisztekből, rendőri őrszemélyzetből, detektívekből továbbá szakközegekből, altisztekből és szerződéses személyzetből állt.

A vidéki rendőrség államosításáról végül is 1919 őszén, az 5047/1919. M.E. számú kormányrendelet döntött.

1932. január 1-jén létrejött a vidéki főkapitányság, mellyel egyidőben megszűntek a kerületi főkapitányságok.

Az államrendőrség személyzetével szemben folyamatosan emelkedő elvárások érvényesültek, melynek eredményeképpen szakmailag felkészült, erkölcsileg szilárd, nemzetközi megbecsültségnek is örvendő testület jött létre.

Az 1938. évi III. törvénycikk Budapest területére bevezette a helyszíni bírságolás intézményét.

1941. november 9-én hajnali 3 órakor életbelépett a jobboldali közlekedés.

1944. március 19-én a német csapatok a rendőri objektumokat is megszállták, néhány magasabb rangú vezetőt leváltottak. Ugyanebben az évben a rendőrséget katonásították, ami azt jelentette, hogy személyi, szervezési, fegyverzet és felszerelés tekintetében a honvédelmi minisztérium alárendeltségébe került. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. január 4-én, a Debrecenben kiadott 13/1945. M.E. számú rendeletével kimondta, hogy legsürgősebb feladatának tekinti a közrend megszilárdítását.

Az intézkedések eredményeképpen, folyamatosan tértek át a spontán közbiztonságvédelemről a szervezett és államilag irányított rendvédelemre.

Megkezdődött a vidéki főkapitányság szervezése, melynek során létrejöttek a vármegyei főkapitányságok, mint a rendőrkapitányságok felügyelő és ellenőrző hatóságai. A törvényhatósági jogú városokban szintén főkapitányságokat állítottak fel. A városi, a járási rendőrkapitányságok alárendeltségében rendőrőrszobák, körzeti őrsök, rendőrbiztoságok működtek.

1946-ban a vármegyei főkapitányságokat megszüntették és a megyeszékhelyeken felügyeleti körzeteket alakítottak ki. Február 2-ától ismét volt országos főkapitányi állás.

1953-ban a belügyminisztérium és az ÁVH összevonásával egységes minisztériumot hoztak létre. Budapesten és a megyékben főosztályokat, a kapitányságok helyett osztályokat szerveztek. A főosztályok államvédelmi, rendőri, büntetés-végrehajtási, légoltalmi, tűzrendészeti, titkársági, személyzeti, anyagi – pénzügyi és híradó egységekből álltak. Az osztályok élére államvédelmi tisztek kerültek, a volt vezetők rendőri helyettesek lettek.

A felügyeletet az Országos Rendőrkapitányság látta el. Ugyanebben az évben megkezdtek a körzeti megbízotti szolgálat kialakítását, 1955-ben az önkéntes rendőri csoportok megszervezését.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt a rendőrségnek, illetőleg egyes tagjainak a magatartása nem volt mentes az ellentmondásoktól. Az állomány gyakran azt az instrukciót kapta, hogy “cselekedjen belátása szerint”.

1956. december elejére megszületett az Országos Rendőr-főkapitányság, melynek alárendeltségében működtek a budapesti és megyei rendőr-főkapitányságok, helyi szerveként a rendőrkapitányságok. Az egységes rendőrség végezte ettől kezdve az állambiztonsági, a bűnüldöző és a többi rendőri tevékenységet.

A későbbiekben folyamatosan történtek átszervezések, változások a testületben.

1973-ban megszűnt a BM karhatalom és létrejött a Rendőri Ezred. Megalakultak az országos, majd a területi és helyi közlekedésbiztonsági tanácsok.

1977-ben visszaállították – az 1963-ban létrehozott BM II. Főcsoportfőnökség helyett – az Országos Rendőr-főkapitányságot.

1984-ben megszűntek a járások, nyomukban változtak a rendőrkapitányságok elnevezései is

A Rendőrség 2006-ig a Belügyminisztérium alárendeltségében működött, 2006-tól 2010-ig felügyeletét – a 2007. december 31-ig létező Határőrséggel együtt – az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium vette át.

A testület alapvető átszervezésére az 1990-es rendszerváltás után került sor, 1945–46-tól ugyanis a Belügyminisztérium keretei között egy szervezetbe tömörítve működött az akkori állambiztonsági szolgálatokkal.

A Rendőrség országos szinten megyei főkapitányságokra tagozódik, ezek fogják össze a városi kapitányságok tevékenységét. Emellett országos hatáskörű szervei is léteznek. 2010-ben ismét a BM alárendeltségében működik tovább.

2012. július 1-jével a Köztársasági Őrezredet beolvasztották a Készenléti Rendőrségbe.

A rendőrség jelenleg három önálló hatáskörű szervet foglal magában: az általános rendőrséget, a Terrorelhárítási Központot és a Nemzeti Védelmi Szolgálatot.

Forrás/hivatkozás:

Csapó Csaba: A magyar királyi csendőrség története 1881-1914, Pro Pannónia, 1999.

Dénes József: - Tóth Sándor : Közrendvédelmi alapismeretek Rejtjel Kiadó Bp. 1998.

Ernyes Mihály: A magyar rendőrség története Bp. 1996. Bp. 2002.

Földi Pál: Pandúrok, Zsandárok, Csendőrök 2012. Anno Kiadó

Némethy Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya közigazgatási hatóságokhoz. Budapest, 1900.

Parádi József Dr. A magyar rendvédelem története Bp. 1995.

Parádi József Dr.: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. Rendvédelem-történeti Füzetek 2009/22. sz

Sas Ferenc 125 éves a Fővárosi Rendőrség (szerk: Janza Frigyes) Bp. 2006.

www.rakoczi_derecske.sulinet.hu/S25C_415090307590

www.midra.uni_miskolc.hu/dokument_15182_section_7681.pdf

- II. Témakör: Elvárások és követelmények, konfliktusok a munkahelyi szervezeten belül. A korrupció megelőzése, felismerése és visszaszorítása. Az erkölcs és etika kérdései a rendvédelmi munkában: az erkölcs és etikai alapkérdései, a legfontosabb erkölcsi értékek, a rendvédelmi szervek tisztviselőivel szembeni erkölcsi követelmények, egységes nemzetközi elvárások. (Etikai kódex.)**

A korrupció meghatározása

A korrupció szerteágazó fogalom, általánosan elfogadott meghatározása mindeztáig nem jött létre. A köznyelv sokféle értelemben, számos megközelítésből használja, ezen kívül kultúra-, tudomány- és korszakfüggő, hogy mit is jelent pontosan a korrupció. Maga a korrupció kifejezés a latin „corruptio” szóból ered, ami romlást, rontást jelent.

A korrupció meghatározásának lehetséges irányait az alábbi néhány példa szemlélteti:

a) A korrupció a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXVII. Fejezete szerinti korrupciós bűncselekmények (vesztegetés, vesztegetés elfogadása, hivatali vesztegetés, hivatali vesztegetés elfogadása, vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban, befolyás vásárlása, befolyással üzérkedés, korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása) valamelyikének elkövetése.

b) Minden olyan cselekedet korrupciónak tekinthető, amikor egy döntési helyzetben lévő személy adott téren meglévő hatalmát nem az általa képviselt szervezete, hanem személyes céljai érdekében használja fel.

c) Korrupción olyan törvénybe vagy közerkölcsbe ütköző cselekedetet értünk, amely során valaki pénzért vagy más juttatásért vagy annak kilátásáért cserébe jogosulatlan előnyhöz juttat másokat.

d) A korrupció egy szervezet vagy személy integritásának sérülése.

Az integritás fogalma

Az integritás is latin eredetű szó, az „in tangere” kifejezésből ered, ami érintetlenséget, sértetlenséget, tulajdonképpen a szó eredeti értelmében vett egészséget (egész-séget) jelent. Egy állami szerv tekintetében a szervezeti integritás a szerv eredeti társadalmi funkciójának megfelelő, szabályszerű, a szervezet vezetője és az irányító szerv által meghatározott célkitűzéseknek, értékeknek és elveknek megfelelő működését jelenti. (Az integritás kifejezés szervezetekre vonatkozó használatát – holland mintákra támaszkodva – az Állami Számvevőszék honosította meg Magyarországon a 2010-es évek elején.) A szervezeti integritás biztosítását nagyban elősegítheti, ha szervezet működése során az átláthatóság, az elszámoltathatóság, a felelősségvállalás és a közérdek szolgálatának elveit követi. Az integritás nem csak szervezeti, de egyéni szinten is fontos. A személyes integritás egy személynek az általa vallott értékeknek megfelelő viselkedését jelenti.

A szervezeti integritás biztosításának – vagyis a korrupció elleni fellépésnek – az eszközeit alapvetően két csoportra oszthatjuk: a szabályalapú és az értékalapú eszközökre. Ahogy a két eszközcsoport nevéből is kiderül, a szabályalapú megközelítés elsősorban jogi előírásokra, az értékalapú eszközcsoport értékek követésére épül. A szabályalapú eszközök negatív jellegűek abban az értelemben, hogy elsősorban büntetéssel fenyegetnek, az értékalapú eszközök pozitívak, mivel viszonylag könnyebben követhető elvárásokat támasztanak.

A szabályalapú megközelítés az emberi természet és a szervezeti sajátosságok negatív, az értékalapú megközelítés azok pozitív vonásait emeli ki, és azokra alapozza hatásmechanizmusát. A szabályalapú megközelítésben a munkatársakkal való viszony távoli és fenyegető, nem épít közvetlen emberi kapcsolatra. Az értékalapú megközelítés ellenben a felettessel való közvetlen emberi kapcsolatot feltételez.

A szabályalapú eszközökkel szemben alacsonyabb pszichológiai korláttal kell számolni, mivel a szabály követésével kapcsolatos döntés akár a lehetséges nyereség, a lehetséges büntetés és a lebukás valószínűségének racionális kalkulációjává is válhat. Az értékalapú eszközökkel szemben magasabb pszichológiai korlát érvényesül, mivel az értékek belsővé válása esetén nehezebb megtenni az első lépést egy visszaélés irányába.

Összefoglalva: a korrupció elleni fellépés szabályalapú eszközeinek a fókuszában a jogszabályok vannak: jogszabályok megsértésének megtorlására irányulnak. A korrupció elleni fellépés értékalapú eszközeinek a fókuszában a helyes magatartás elősegítése áll, tehát a vezetés van a fókuszában.

A korrupció elleni fellépés két fő eszközcsoportja általában meghatározott sorrendben jelenik meg a korrupció kezelésének folyamatában. A korrupció kezelésének, pontosabban a korrupcióval kapcsolatos szervezeti magatartásnak jól leírható logikai lépcsőfokai vannak, és a legtöbb szervezet ezeken a viselkedési fokozatokon megy keresztül a korrupció témájával kapcsolatban.

1) A kiinduló fázisban a szervezet figyelmen kívül hagyja a korrupciós jelenségeket. A szervezet vezetése ilyenkor egyáltalán nem fordít figyelmet a korrupciós kockázatokra, és tagadja, hogy a korrupció bármilyen formában is érintené a szervezetet. Ezt általában a szervezet alapvető sajátosságaival indokolják.

2) A következő fokozatban – gyakran egy vagy néhány, a szervezetet érintő korrupciós botrány hatására – a szervezet szembenéz a korrupció kihívásával. A szervezet vezetőiben és

munkatársaiban tudatosul a probléma létezése, és jelentős szervezeti figyelem összpontosul arra. A szervezet vezetése elkezd keresni a megoldásokat, amelyek segítségével a szervezet megfelelhet az újonnan felismert, vagy akár csak újonnan elismert kihívásnak.

3) Ezután következik a korrupció elleni keményvonalas fellépés fázisa, amelyben a szervezet vezetői a szabályalapú eszközök széles körű, kizárólagos alkalmazásával kívánják felszámolni a korrupciót. Ezt a fokozatot a szabályok és ellenőrzések számának növekedése, szigorodása és a korrupciós cselekményeket fenyegető szankciók súlyosságának növelése jellemzi. A vezetés erőt mutat, és feltétlenül meg van győződve a büntetőjogi eszközök hatékonyságról és elégségességéről, valamint arról, hogy kemény fellépésével teljesen elfojthatja a korrupciót.

4) A következő fokozatot az jellemzi, hogy a szervezet felismeri, a korrupció számos területen a legszigorúbb fellépés ellenére sem szűnik meg. A keményvonalas megközelítés elér az alkalmazhatóságának a határához, a korrupciós jelenségek azonban újratermelik önmagukat, mivel a korrupció feltételei továbbra is fennállnak. A szervezet elkezd megoldást keresni ennek a kihívásnak a kezelésére is.

5) Az ezt követő fázisban a szervezet rátalál az értékalapú eszközök alkalmazásának a lehetőségére. A figyelem középpontjába az etikai értékek melletti elkötelezettség kerül. A vezetés etikus szervezeti kultúrát igyekszik kialakítani és megerősíteni, hogy ezzel növelje a szervezet korrupcióval szembeni ellenálló képességét.

6) A korrupció elleni fellépés legfejlettebb fázisában a szervezet jól bejáratott módon, kiegyensúlyozottan alkalmazza a korrupció ellenes küzdelemnek mind a szabályalapú mind pedig az értékalapú eszközeit, és ezáltal a legnagyobb eredményeket éri el.

A magyar közszféra – szervezetenként eltérő mértékben – valahol az értékalapú eszközök szükségességének felismerése, és azok első alkalmazási kísérleteinek szakaszában tart. Jól mutatja ezt a szervezeti integritás fogalmának közszférán belül az elmúlt néhány évben történő ismertté vallása is.

A szervezeti integritás kérdésével való foglalkozás egyértelmű jele annak, hogy túlléptünk a keményvonalas fellépés, pusztán szabályalapú eszközökben bízó fázisán.

A korrupció definíciója az EU szerint

A definíció a tagállamokkal kötött Egyezmény kiegészítő jegyzőkönyvében található (96/C 313/01 2-3. Cikk; 1996. szeptember 27.), mely szerint megkülönböztethetünk passzív és aktív korrupciót.

Passzív korrupciónak minősül az a szándékos cselekedet, amikor a tisztviselő saját maga vagy harmadik személy részére, közvetlenül vagy közvetítő útján bármiféle előnyt kér vagy kap, vagy ilyen előny biztosítására vonatkozó ígéretet fogad el azért, hogy hivatali kötelezettségeit megszegve járjon el, vagy tartózkodjék kötelezettségeinek teljesítésétől olyan módon, hogy azzal veszélyezteti az Európai Unió érdekeit.

Aktív korrupció az a szándékos cselekedet, amikor bármely tisztviselő saját maga vagy harmadik személy érdekében, közvetlenül vagy közvetítő útján bármiféle előnyt ígér vagy biztosít egy tisztviselőnek azért, hogy hivatali kötelezettségeit megszegve járjon el, vagy tartózkodjék kötelezettségeinek teljesítésétől oly módon, hogy azzal veszélyezteti az Európai Unió érdekeit.

Rendvédelmi Hivatásetika Kódex

(Kivonat!)

Célja: összefoglalni és meghatározni azon magatartási szabályokat és viselkedési követelményeket, melyek:

- segítséget nyújtanak a helyes döntések, magatartások, tevékenységek kialakításához, mely az érintett szerv eredményes működésének biztosításához, és társadalmi tekintélyük megőrzéséhez, emeléséhez,
- támpontok, útmutatások megadása a munkatársaknak és vezetőknek az etikailag megerősíthető magatartásokhoz,
- morális alap megadása, hivatástudat, segítőkészség kialakításához, elmélyítéséhez,
- előírások, követelmények megadása, mely mértékül szolgál a munkahelyi és egyéb kapcsolatrendszerek megfelelő működéséhez, konfliktushelyzetek sikeres megoldásához,
- hozzájárulni az emberi méltóság megőrzéséhez és kifejezéséhez.

A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei

- hűség a hazához és a nemzethez
- nemzeti érdekek előnyben részesítése,
 - méltóság, tisztesség
- előítélet mentesség, pártatlanság,
 - szakszerűség, együttműködés,
 - arányosság

Alapértékek, elvárások

1. Törvényesség, a köz és az állampolgárok szolgálata, a tisztesség követelménye
2. Professzionalizmus, minőségi munkavégzés, felelősségvállalás, konstruktív kritikai attitűd, innováció
3. Elkötelezettség, megbízhatóság, a társadalmi elfogadottság erősítése

Általános erkölcsi követelmények (munkahelyen és a magánéletben)

1.) Munkavégzésük során:

- a. törvényesen, pártatlanul előítéletektől mentesen, részrehajlás nélkül eljárni, így növelni a szervezet tekintélyét
- b. szakmai és morális követelményeket következetesen tartásuk be
- c. a váratlan helyzetekben is felelősségteljesen, ésszerűen, önállóan járjanak el
- d. munkaidejüket töltsék hatékonyan, eredményre törekedve, lelkiismeretesen végezzék feladatukat
- e. legyenek tudatában társadalmi szerepük, végzendő feladataik fontosságának, felelősségük súlyának

- f. ismerjék a vonatkozó jogszabályokat, helyi, belső szabályozókat, ezek felhasználásával szakszerűen járjanak el
- g. tanúsítsanak mindenkivel kellő udvariasságot és tiszteletet, a kiélezett helyzetekben tanúsítsanak önmérsékletet, tartózkodjanak az indulatos megnyilvánulásoktól
- h. tartsák tiszteletben mások jogait (bórszín, vallás, kor, nem, fogyatékoság stb.)
- i. tevékenységük során maradjanak pártsemlegesek
- j. külső megjelenésük legyen a munkavégzésükhöz illő, kulturált, öltözködésükben kerüljék a szélsőségeket
- k. éljenek környezettudatosan

2.) Munkahelyi kapcsolataikban:

- a. törekedjenek az optimális együttműködésre, konfliktusok kerülésére
- b. hivatalos, és nem hivatalos érintkezéseikben a tisztelet, a megbecsülés érződjön
- c. problémáikat, nézeteltéréseiket, ellentéteiket igyekezzenek kellő időben tisztázni és törekedjenek a konszenzusra
- d. egymás tekintélyét védjék, az alaptalan rágalomokkal szemben lépjenek fel
- e. vállaljanak felelősséget esetleges rossz, vagy helytelen döntéseikért, tegyenek meg mindent azok helyrehozására
- f. biztosítsák a helyes információ áramlást
- g. ne rivalizáljanak egymással, dolgozzanak csoportmunkában a közös eredmények eléréséért

3.) Vezetőkkel, előjárókkal való kapcsolattartásban:

- a. indokolt szakmai kérdésekben kérjék ki iránymutatásukat
- b. törekedjenek az eredményes munkavégzés elősegítésére
- c. aktívan, szakmai tudásuk legjavát nyújtsák
- d. vezetőkkel szemben használjanak megfelelő hangnemet

4.) Polgárokkal (ügyfelekkel) való érintkezés során:

- a. törekedjenek a törvényesség, szakszerűség, tárgyyszerűség, pontosság gyorsaság és a határidők betartására
- b. hatalmukkal semmilyen körülmények között ne éljenek vissza
- c. hatáskörük meghaladása esetén, adják meg a megfelelő információt
- d. a személyes adat és minősített adat védelmére vonatkozó szabályokat tartsák be
- e. a szervezetükre, a munkatársakra, vezetőkre sem személyes, sem szakmai jellegű negatív tartalmú megjegyzést ne tegyenek

5.) Magánéletükkel kapcsolatban:

- a. életvitelük legyen alkalmas a környezetük tiszteletére, megbecsülésére
- b. magántermészetű kapcsolataik ne ütközzenek a munkahelyükön vállalt kötelezettségeik teljesítésével, ne alakuljon ki függőségi viszony
- c. életvitelükön keresztül a szervezet tevékenysége, megítélése is górcső alá kerül

6.) Internetes kommunikáció:

- a. nem sérthetik az emberi méltóságot, nemzeti, etnikai, faji, vallási stb. közösségek méltóságát, tartózkodjanak ezek megsértésétől
- b. ne adjanak meg munkahelyükről, munkatársaikról, saját magukról olyan adatot, mely alkalmas lehet a szervezet, annak munkatársai, illetve saját magukba fektetett bizalom megingatására, és adjanak okot bármilyen visszaélésre.

7.) Korrupció:

- a. vezetőként és beosztottként törekedjenek a korrupció mellőzésére.

8.) Összeférhetlenség:

- a. hivatali tevékenységükben, egyéb megnyilvánulásaikban tartózkodjanak párthoz, politikai szervezethez való kötődésük kimutatásától
- b. munkahelyük lehetőségeit, beosztásukat, hatáskörüket hatáskörükön túl ne használják fel saját, vagy mások érdekeinek érvényesítésére.

A vezetőkkal szemben támasztott sajátos magatartási követelmények

1. Az eredményes munkavégzés érdekében:

- a. személyes példamutatás
- b. ne éljenek vissza pozíciójukkal
- c. információ áramlás biztosítása
- d. csak az elvárható munkát végeztessék beosztottaikkal
- e. ügyeljenek a beosztottak egyenlő munkaterhelésére
- f. legyenek tárgyilagosak, egyértelműek utasítás, parancs megadásakor

2. Munkatársakkal való kapcsolataik:

- a. megfelelő hangnem használata
- b. nyitottság, türelmesség, megértő magatartás
- c. rágalmaktól védjék meg beosztottaikat
- d. kellő tapintattal oldják fel a munkahelyi konfliktusokat
- e. saját maguk részére nem végeztessenek munkát beosztottaikkal
- f. egymás között a vezetők legyenek együttműködőek, a másik hatáskörének tiszteletben tartása mellett
- g. a beosztottak értékelésénél legyenek tárgyilagosak, elfogulatlanok
- h. azonos szempontok alapján értékeljenek.

3. Érdekképviseleti, érdekvédelmi szervezetekkel való kapcsolattartás:

- a. vitás esetekben keressék a megegyezés lehetőségét
- b. működjenek együtt

A Magyar Rendvédelmi Kar Etikai Eljárási Szabályzata

1. Etikai vétség:
Etikai vétséget követ el, aki a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex, az Alapszabály vagy az Etikai Eljárási Szabályzat rendelkezéseit megszegi
2. Etikai vétségért való felelősség:
Etikai vétség miatt az vonható felelősségre, akinek cselekménye szándékos, vagy gondatlan, és jelen Etikai Eljárás Szabályzata alapján etikai vétségnek minősül.
3. Etikai vétséget kizáró okok:
Nem vonható felelősségre:
 - a. cselekményét tévedésben, vagy önhibáján kívüli nem beszámítható állapotban követte el
 - b. cselekményét téves feltevésben követte el
 - c. cselekményét kényszer, vagy fenyegetés hatása alatt követte el
 - d. cselekményét szolgálatban parancsra, vagy (közalkalmazottként) utasításra követte el.
4. A bizonyítás elvei:
 - a. Az Etikai Tanács (továbbiakban ET) a lényeges körülményeket köteles tisztázni.
 - b. A bizonyítás a bejelentőt terheli.
 - c. Az eljárás alá vont nem kötelezhető ártatlanságának bizonyítására
 - d. Köztudomású tényeket nem kell bizonyítani.
 - e. Az eljárás alatt személyes adat. csak az érintett hozzájárulásával használható fel.
5. A bizonyítás eszközei:
 - a. különösen: a tanú nyilatkozata, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az irat és az eljárás alá vont nyilatkozata.

Etikai Bizottság és Etikai Tanács

- 1.) Etikai vétség miatti eljárás kizárólag az Etikai Bizottság (EB) hatáskörébe tartozik. Etikai ügyben 3 tagú tanács (ET) jár el.
- 2.) Összeférhetetlenség:
- 3.) Nem lehet ET tag:
 - a. az eljárás kezdeményezője
 - b. az eljárás alá vont személy
 - c. közeli hozzátartozó
 - d. aki fegyelmi, vagy etikai eljárás hatálya alatt áll
 - e. akitől az ügy elfogulatlan elbírálása egyéb okból nem várható

Elévülés

- 1.) a cselekmény elkövetésétől számítva eltelt 1 év
- 2.) a tudomásszerzéstől számítva eltelt 6 hónap

Az etikai eljárás megindítása

- indítható bejelentésre, vagy hivatalból
- nincs helye eljárásnak, ha ugyanazon ügyben büntető,- szabálysértési, fegyelmi, vagy méltányossági eljárás van folyamatban
- a bejelentés történhet szóban, vagy írásban
- a bejelentést érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani:
 - o névtelen,
 - o nem a megnevezett személytől származik
 - o már elbírálták az ügyet
 - o a hiánypótlást felszólítás ellenére nem eszközlik
 - o ha megállapítható, hogy fegyelmi,- szabálysértési,- vagy büntető eljárás indítható
 - o ha a bejelentő visszavonja az eljárás megindítása előtt
 - o az érintett személy elhunyt
 - o az érintett személy MRK tagsága megszűnt
 - o elévült
 - o az eljárás megindításáról értesíteni kell:
 - bejelentőt
 - eljárás alá vont személyt
 - az eljárás alá vont munkáltatóját
 - hivatalból indított eljárás esetén a közig. szerv vezetőjét
 - o idézést kap (5 nappal előbb):
 - eljárás alá vontat
 - bejelentőt
 - tanút

Az ET döntései

felfüggeszt, megszüntet, megállapítja az etikai vétséget

Az etikai tárgyalás lefolytatása

- akkor határozatképes, ha mindhárom tag jelen van
- az ET elnöke ismerteti a bejelentés tárgyát, nyilatkozatokat, bizonyítékokat stb.
- felszólít igazmondásra, figyelmeztet a jogokra
- meghallgatják a feleket, kérdéseket intézhetnek, nyilatkozatot tehetnek az érintettek
- jegyzőkönyv készül:
 - o ügyszám, ügy tárgya
 - o a tárgyaláson részt vevők neve, eljárásjogi helyzete, személyes adatok
 - o etikai vétség pontos megnevezése
 - o lényeges nyilatkozatok, megállapítások
 - o a jkv. készítésének időpontját, helyét
 - o minden oldalon alá kell írni
 - o a hang, vagy képfelvétel a jkv-t nem pótolja

Jogkövetkezmények, jogorvoslat

Fellebbezés: EB elnökéhez
Jogkövetkezmények

Forrás/hivatkozás:

[http://albus.uni-corvinus.hu/kk/index.php/SC -
Korrupci%C3%B3 fogalma %C3%A9s indexe](http://albus.uni-corvinus.hu/kk/index.php/SC - Korrupci%C3%B3 fogalma %C3%A9s indexe)
www.brdsz.hu/html/main/2013/rendvedelmietikaikodex

III. témakör: A multikulturális társadalom, a cigányság története, kultúrája Romológia

Alapfogalmi meghatározások:

Társadalom Anthony Giddens:

A társadalom a politikai uralom egy adott rendszerének alávetett, különálló területen élő és a körülöttük lévő csoportoktól eltérő identitással rendelkező emberek csoportja.

Az állam Max Weber: az a szervezet, amely rendelkezik a fizikai erő legitim használatának monopóliumával egy adott területen belül, amely tartalmazhatja a fegyveres erőket, társadalmi szolgáltatásokat, állami bürokráciát, bíróságokat és a rendőrséget”.

A cigányok nyelvileg és genetikailag az észak-indiai népekkel rokonok, és valószínűleg több hasonló eredetű népcsoporttól származnak. Ezek feltételezett őshazája India északnyugati része, különösen a mai Pandzsáb, Radzsasztán és Gudzsarát államok.

Fő mesterségeik a lókereskedés, valamint a vándor zenélés, tánc, utcai mutatványosság, bűvész- és zsonglőrmutatványok, jóslás.

Az indiai nomád népek nyugatra vándorlásáról nincsenek pontos ismereteink, de már az ókor végétől elkezdődhetett.

A 5-11. század között az észak-iráni területekre kerülő különböző indiai származású népcsoportok érkeztek, azonban keveredhettek is egymással.

Bár a 13. századig a korai cigány nép többsége végleg elhagyta a perzsa területeket, Iránban a mai napig is élnek a cigány nyelvhez közeli nyelvjárást beszélő, indiai származású népcsoportok, mint a lúrok (kb. 500 000 fő) és a gorbatok (kb. 100 000 fő). Ők a cigányoknak az az ága, akik nem vándoroltak tovább Iránból (az úgynevezett „iráni cigányok”).

A törökök pusztító balkáni háborúi a cigányokat is sújtották. A rabszolgasors, a gyermekeik elhurcolása elől a 15. század elejétől tömegesen vándoroltak tovább a Magyar Királyságba és a román fejedelemségek területére, majd a 15-16. században egész Európában szétszóródtak. Zsigmond német-római császár a Magyarországon áthaladó cigány karavánok vezetőinek, a „vajdáknak” császári menleveleket adományozott, amely a nyugati országokban sokáig szabad közlekedést és nagy tekintélyt biztosított számukra.

A császári menlevéllel ellátott első Nyugat-Európában megjelenő csoport a karavánok egész hadát alkotta, egyes korabeli híradások 14 000 emberről beszélnek. A források név szerint is említik a vezetőit, Mihály és András hercegeket, „Kis-Egyiptom urait”. A csoport egész Nyugat-Európán átvonult, 1418-ban Strasbourgból, Brüsszelből és Hollandiából is fennmaradtak elképedt beszámolók. 1422-ben András herceg és népe Itáliát járta be, 1427-ben pedig Párizsban találjuk őket, mint egyiptomi keresztény menekülteket és zarándokokat. A különböző uralkodók és helyi fejedelmek szívesen fogadták őket, a városok lakói mindenütt adományaikkal segítettek a „zarándokseregen”. Rómában V. Márton pápa fogadta őket és több pápai ajánlólevelet adományozott számukra, ami a császári védlevél mellett újabb rendkívüli előjogokat jelentett. András és utódai 15. századi „felfedező utazásaik” során Nyugat-Európa minden országába eljutottak.

A magyarországi cigányságot a 18. században szintén erőszakkal telepítették le a Habsburg uralkodók. 1769-ben Békés megyében olyan rendelet látott napvilágot, amely megtiltotta, hogy a cigányok egymás mellé építsék házaikat, ezzel is az asszimilációt kívánták szorgalmazni. „Nem lopni és hazudni, varázsolni, cigánykodni, hanem igaz munkával élni ... Utcában fel s alá járni, koldulni, lopni, részegeskedni, veszekedni, az utcákon kiabálni ...gunyhót vagy földházat teljességgel csinálni ne engedték.” A várt eredmény azonban elmaradt, épp ellenkező hatást ért el a rendelet, mert sokan azok közül is megszöktek, akik már kezdtek áttérni a letelepedett életmódra.[15] Moldvában egy cigány még a fejedelmi rangig is vitte: 1595-ben az ország trónjára Stefan Razvánt, egy cigány rabszolga fiát választották. A rabszolgaságot csak 1856-ban törölték el a román fejedelemségekben.

A balkáni cigányok másik fele szabad maradt és folytatta a vándorló életmódot. A 19. század elején a Magyar Királyságba vándorló csoportjaikat oláh cigányoknak nevezték. A század vége és az első világháború közötti időszakban a legnagyobb részük Magyarországról tovább vándorolt Nyugat-Európába és Amerikába, ők alkotják a világ mai cigány lakosságának legelterjedtebb csoportját, még Dél-Amerikában és Ausztráliában is élnek lakó kocsijaikkal vándorló oláh cigányok.

A 30-as évektől a náci Németország a cigányok ellen népiirtást folytatott. A porajmos (lovári nyelven „elnyelés”) során az egész németországi cigány lakosságot meggyilkolták, a második világháború alatt pedig más országokból is sokakat a koncentrációs táborokba hurcoltak, ahol kb. 250-400 000 cigány szenvedett kínhalált.

A cigányság asszimilációja a mai magyar társadalomba folyamatosan történik. Az Európai Unióhoz való 2004-es csatlakozás után különösen nagy hangsúlyt kap.

Forrás/hivatkozás:

<http://ofi.hu/tudastar/multikulturalis-090617-1>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Ciganyok>

Budapest, 2018.

Vörös Erzsébet c. bv. őrnagy
kiemelt főtanár